

ANEXA 2 la Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5959 / 22.12.2006

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

LIMBA ȘI LITERATURA RUSĂ MATERNĂ

CLASA A XII-A

Aproba prin ordinul ministrului

Nr. 5959 / 22.12.2006

București, 2006

NOTĂ DE PREZENTARE

Pe parcursul ciclului superior al liceului (segment aparținând învățământului postobligatoriu), prin disciplina *limba și literatura rusă* se urmărește consolidarea competențelor de comunicare ale elevilor, indispensabile în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională. O notă specifică acestui ciclu de școlaritate este dezvoltarea competenței culturale a elevilor, ceea ce implică un demers de contextualizare istorică și culturală a fenomenului literar. De asemenea, prin studiul limbii și al literaturii ruse se urmăresc valori și atitudini care să contribuie la formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de spirit critic, apte să-și argumenteze propriile opțiuni, dotate cu sensibilitate estetică, având conștiința propriei identități culturale și manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică.

Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt unitare din punctul de vedere al competențelor generale, al setului de valori și atitudini urmărite pentru acest segment de școlaritate și al principiului de organizare al conținuturilor pe durata celor doi ani de studiu. Programa este structurată pe aceleași domenii de conținut incluse în programele pentru clasele a IX-a și a X-a: „Limbă și comunicare“ și „Literatură“.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în competențele generale și în setul de valori și atitudini enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară: **competențe specifice, conținuturi ale învățării, sugestii metodologice.**

Continuitatea față de programele anterioare de limba și literatura rusă (pentru învățământ primar, gimnazial și ciclul inferior al liceului) este asigurată prin paradigma comunicativ-funcțională a disciplinei. Aceasta presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al literaturii în vederea consolidării competențelor de comunicare orală și scrisă și a deprinderilor de lectură (capacitatea de a înțelege și interpreta textele, de a fi un cititor competent și autonom, capacitatea de a înțelege dintr-o perspectivă personală viziunea despre lume, despre condiția umană sau despre artă exprimate în textele studiate).

Specificul acestui segment de școlaritate poate fi configurat în trei dimensiuni: valorificarea achizițiilor lingvistice anterioare în producerea și în receptarea textelor / sistematizarea achizițiilor lingvistice la filiera vocațională; focalizarea pe formarea deprinderilor și competențelor de documentare ale elevilor; formarea competențelor de lectură ale cititorului avizat, capabil să sintetizeze trăsăturile definitorii ale unei epoci culturale / ale unui curent cultural sau literar și capabil să contextualizeze, să încadreze într-un context cultural larg textele studiate, să identifice apropierile dintre un text literar și curentele / doctrinele estetice la care poate fi raportat sau particularitățile care-l individualizează în raport cu acestea. În clasele gimnaziale și în ciclul inferior al liceului, textele literare au fost studiate preponderent din perspectivă structurală.

Programele școlare pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt structurate pe principiul cronologic al fenomenului literar/ cultural. Astfel, programa cuprinde câteva epoci mari, iar fiecare epocă va fi abordată din perspective diverse.

Trăsăturile programei de limba și literatura rusă pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt următoarele :

- urmărirea unui set unitar și coerent de finalități ale studiului disciplinei pe parcursul ciclului superior al liceului, în continuitatea celor anterioare, din gimnaziu și din ciclul inferior al liceului;
- adoptarea unui model didactic coerent, în cadrul căruia să apară evidentă deplasarea accentului de pe simpla achiziționare de cunoștințe pe formarea de competențe și atitudini, cu valențe ulterioare de actualizare și de extindere;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor și a situațiilor de învățare și adaptarea acestora la grupul-țintă;
- echilibrarea ponderii acordate în studiu variantei scrise și celei orale;
- îmbinarea echilibrată a proceselor de receptare și de producere a mesajului;
- adoptarea unei perspective consecvent comunicative, conform căreia accentul este pus pe aspectele concrete ale utilizării limbii;
- structurarea conținuturilor din domeniul literaturii conform principiului cronologic ;
- abordarea integrată a domeniilor disciplinei: textul literar studiat sau temele propuse din domeniul literaturii devin nuclee care generează discutarea unor probleme de limbă (fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă) sau exersarea / practicarea comunicării (orale și scrise).

Pentru situația în care există solicitări, din partea elevilor, de studiere a limbii și literaturii materne ruse în școli cu predare în limba română, prezentul document propune două oferte de curriculum diferențiat:

- **CD tip A**, ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin asterisc (*), pentru profilul umanist, specializarea *filologie* – cu accent pe domeniul literatură;
- **CD tip B**, ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin două asteriscuri (**), pentru alte situații.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii ruse în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
1.1. Aplicarea cunoștințelor de limbă în receptarea mesajelor orale și scrise, cu explicarea rolului acestora în reliefaarea mesajului	Achizițiile din clasele anterioare în domeniul limbii și vocabularului		**Discurs specific domeniului de specializare
1.2. Utilizarea achizițiilor lingvistice, cu accent pe aspectele normative, cu explicarea rolului acestora în reliefaarea mesajului	Norma literară, variante libere, registre stilistice, variante ortoepice, variante ortografice, variante morfologice	*,**Fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă (recapitulare și sistematizare)	
1.3. Folosirea adecvată a strategiilor de comunicare orală în monolog și dialog, în vederea realizării unei comunicări eficiente și personalizate	Ascultare activă, exprimarea opiniei, conversație, dezbateri, monolog informativ și argumentativ, prezentarea orală a rezultatului unor documentări	*Prezentare de carte	**Discurs specific domeniului de specializare
1.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de redactare	Modalități de indicare a bibliografiei, normele citării Analiză, comentariu, sinteză, paralelă, eseu structurat și nestructurat	*Recenzie, cronică unui eveniment cultural	**Completarea / redactarea unor documente folosite curent în domeniul de specializare
1.5. Utilizarea tehnicilor de traducere	Domenii: tehnic, jurnalistic, beletristic, juridico-administrativ, publicistic	Elemente de tehnică a traducerii	

2. Comprehensiunea și interpretarea textelor

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
2.1. Adecvarea strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate, în vederea înțelegerii și interpretării personalizate	Lectură-înțelegere (înțelegerea globală a textului, analiza unor elemente ce pot conduce la înțelegerea textului, anticipări); chei de lectură (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.) Texte de bază (poezie, proză), text din literatura populară, texte nonliterare (texte de doctrină, texte istorice, filosofice, științifice, eseu literar, memorii etc.)		

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
2.2. Compararea, pe baza unor criterii clar formulate, a unor viziuni diferite despre lume, despre condiția umană sau despre artă reflectate în textele studiate	Viziune despre lume, teme și motive, concepții despre artă Literatură și pictură (limbajul literaturii, limbajul picturii)	* Teme și motive specifice curentelor literare studiate	
2.3. Compararea propriei interpretări a textelor studiate cu altele, realizate de colegi sau de critici și istorici literari	Lectură critică (elevii evaluează ceea ce au citit), lectură creativă (elevii extrapolează, caută interpretări personale, prin raportări la propria sensibilitate, experiență de viață și de lectură)	*Jurnal de lectură	

3. Situaarea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale / literare

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
3.1. Analiza relațiilor dintre opera literară studiată și contextul cultural în care a apărut	Curente culturale / literare – context istoric, social-politic, evenimential; trăsături ale curentelor culturale / literare; Referate, proiecte		
3.2. Integrarea cunoștințelor privind limba și literatura rusă într-o viziune coerentă asupra fenomenului cultural rus	Literatura sfârșitului de secol XIX; literatura secolului al XX-lea Curente literare și texte reprezentative		
3.3. Analizarea unor conexiuni între literatura rusă și cea universală	Curente culturale / literare ruse în context european	*Texte din literatura universală (inclusiv literatura română)	
3.4. Selectarea adecvată a tehnicilor de documentare și cercetare a unei teme	Fișe de lucru, materiale documentare asupra unei epoci, a unui curent literar, sinopsis privind dinamica fenomenului literar / cultural în diferite epoci, surse de documentare (inclusiv internetul)		**Surse de documentare în specializarea urmată

4. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
4.1. Adecvarea tehnicilor și strategiilor argumentative în situații de comunicare diverse (scrise sau orale)	Dezbateri, eseu argumentativ	*,**Raționamente specifice pentru domeniile de specializare	
4.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii	Interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica și în istoria literară		

5. Identificarea elementelor specifice culturii ruse în context multi- și intercultural

Competențe specifice	Conținuturi		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
5.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de analiză a elementelor de cultură rusă specifice curentelor literare și de comparare a acestora cu elemente de cultură română, specifice acelorași curente	Dezbateri, eseu argumentativ	*,**Raționamente specifice pentru domeniile de specializare	
5.2. Compararea, pe baza unor criterii clar formulate, a elementelor comune culturii comunității și culturii naționale cu elemente specifice altor culturi	Interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica și în istoria literară		

RECOMANDĂRI PRIVIND CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

A. Conținuturi din domeniul literaturii

- **Poezia la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea:** curente literare în poezia secolului al XX-lea – *acmeism, imaginism, simbolism, futurism* (prezentare sintetică)

Se vor studia 5 texte de bază (câte 1 pentru fiecare curent literar) + *2 la specializarea filologie.

Sugestii pentru alegerea autorilor și a textelor:

Acmeism – minimum 1 text de bază, la alegere, din opera următorilor autori: A. Ahmatova, N. Gumileov, O. Mandelstam, V. Rojdestvenski.

Imaginism – 1 text de bază: S. Esenin.

Simbolism – 1 text de bază, la alegere, din opera următorilor autori: K. Balmont, A. Belâi, A. Blok, M. Voloșan, Z. Ghippius, F. Sologub.

Futurism – 1 text de bază, la alegere, din V. Maiakovski.

Scritori în afara curentelor literare – 1 text din: M. Țvetaeva.

---

*NOTĂ: La specializarea filologie se vor studia în plus 2 texte, la alegere, aparținând oricăruia dintre autorii menționați mai sus.

▪ **Proza la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea**

Se vor studia 2 texte de bază + *1 la specializarea filologie, la alegere, din opera următorilor autori:
Sugestii pentru alegerea autorilor și a textelor:

- B. Pasternak – «Доктор Живаго».
- M. Bulgakov – «Мастер и Маргарита», «Белая гвардия».
- A. Platonov – «Чевенгур», «Котлован».
- A. Soljenițân – «Один день Ивана Денисовича», «Матрѐнин двор».

▪ **Dramaturgia la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea**

Se va studia 1 text de bază + *1 la specializarea filologie, la alegere, din opera următorilor autori:
Sugestii pentru alegerea autorilor și textelor:

- A.P. Cehov – «Чайка», «Дядя Ваня», «Вишнёвый сад», «Три сестры».
- Maxim Gorki – «Мещане», «На дне».

▪ **Poezia în a doua jumătate a secolului al XX-lea** (prezentare sintetică)

Se va studia 1 text de bază + *1 la specializarea filologie, la alegere, din opera următorilor autori: A. Voznesenski, V.Vîsotski, E. Evtușenko, B. Okudjava.

▪ **Proza în a doua jumătate a secolului al XX-lea** (prezentare sintetică)

Se va studia 1 text de bază.
Sugestii pentru alegerea autorilor și a textelor:

- B. Grossman – «Жизнь и судьба».
- V. Rasputin – «Уроки французского», «Деньги для Марии».
- V. Șukșin – «Сельские жители», «Калина Красная».

▪ **Dramaturgia în a doua jumătate a secolului al XX-lea** (prezentare sintetică)

Se va studia 1 text de bază, la alegere, din opera următorilor autori: A. Arbuzov, A.Vampilov.

Nr. minim de texte pentru studiul aprofundat: 11 texte de bază + 5* la specializarea filologie.

B. Conținuturi din domeniul comunicare

- tehnici de documentare folosite pentru realizarea referatelor, a proiectelor
- eseul structurat și eseul nestructurat – etapele redactării, autoevaluarea
- structuri discursive în textele literare și nonliterare (narativ, descriptiv, argumentativ, informativ)
- prezentarea orală a rezultatelor unei cercetări, documentări pe o temă dată
- strategii specifice folosite în monolog și dialog
- construirea unei argumentații
- adecvarea discursului oral la situații de comunicare diverse
- **limbaje de specialitate, discurs specific domeniului de specializare, surse de documentare în specialitatea urmată

C. Conținuturi din domeniul limbii:

- norma literară - folosirea adecvată a normelor limbii literare
- variante libere
- registre stilistice
- neologisme împrumutate sau formate în interiorul limbii
- tehnica traducerii

SUGESTII METODOLOGICE

Orientarea studiului către elev. Profesorii vor lua ca reper nevoile reale ale elevilor, adaptându-și demersurile didactice în funcție de acestea. Finalitățile disciplinei se realizează eficient prin centrarea pe procesul învățării, pe activitatea elevului. De aici decurge necesitatea de a pune accent pe activitățile didactice de tip formativ și performativ, care presupun implicare și interacțiune în rezolvarea unor sarcini de învățare concrete. În activitatea la clasă, profesorii vor respecta programa școlară și vor folosi manualele ca instrumente de lucru flexibile și adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează.

Caracterul funcțional, practic, aplicativ al predării-învățării. Având în vedere că programa are la bază competențe generale și specifice, conținuturile trebuie înțelese ca mijloace de realizare a finalităților disciplinei. În ceea ce privește producerea de mesaje scrise și orale se vizează competențe procedurale care să poată fi exersate pornind de la textele literare studiate sau în realizarea studiilor de caz și a dezbaterilor propuse de programă. Problemele de limbă vor fi abordate în directă legătură cu textele studiate, astfel încât elevii să înțeleagă rolul acestora în comunicare. În același timp, se va urmări felul în care elevii integrează în mod corect și adecvat achizițiile lingvistice în propria exprimare, orală și scrisă. De asemenea, pentru a-i motiva pe elevi, se vor folosi metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, portofoliul, autoevaluarea. Pentru realizarea studiilor de caz se vor folosi investigația și proiectul ca metode complementare de evaluare.

Diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare. O eficiență sporită a învățării poate fi asigurată prin diversificarea tipurilor de evaluare aplicate în procesul didactic. Este recomandabil ca profesorii să folosească în mod adecvat scopurile educaționale toate tipurile de evaluare : inițială, continuă și sumativă, evaluare de proces, de produs și de progres. De asemenea, pentru a-i motiva pe elevi, se vor folosi metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, portofoliul, autoevaluarea. Pentru realizarea studiilor de caz se vor folosi investigația și proiectul ca metode complementare de evaluare. În procesul de predare-învățare se pot valorifica și adapta sugestiile pentru limba și literatura română din volumul *Ghid de evaluare. Limba și literatura română*, București, Editura Aramis, 2001, elaborat de Serviciul Național de Evaluare și Examinare.

Există riscul ca unii profesori să abordeze într-un mod preponderent tradițional aspectele legate de istoria literaturii ruse și de contextul socio-istoric, cultural sau evenimential al unor momente importante ale acesteia. Tocmai de aceea, programa impune realizarea unor dezbateri care, alături de studiul aprofundat al textului, trebuie să constituie activități care să-i implice pe elevi în propria învățare. Parcursul istoric al literaturii implică, pe lângă cunoașterea unor repere ale fenomenului cultural rusesc sau formarea unei imagini de ansamblu asupra acestuia, și exersarea gândirii critice și autonome a elevilor, dezvoltarea competențelor de comunicare și de lectură pe marginea textelor sau curenților studiate. Prezentăm în continuare felul în care ar trebui să se desfășoare diferitele activități didactice prevăzute în programă.

Dezbaterea – presupune indicarea, de către profesor, a coordonatelor discuției și a unei bibliografii minimale. Dezbaterea se realizează în clasă, cu participarea a câte două echipe (echipa afirmatoare și echipa negatoare). Profesorii și elevii sunt deja familiarizați cu dezbaterea, din clasele a X-a și a XI-a. Sugerăm ca dezbaterea să fie urmată de un exercițiu de reflecție al fiecărui elev, concretizat în realizarea unui eseu pe tema dezbaterii realizate în clasă. Această modalitate de a încheia o dezbatere are în vedere ca elevii să-și clarifice ideile puse în discuție și să-și poată formula un punct de vedere propriu pornind de la informațiile culese, de la argumentele și contraargumentele valorificate în cadrul dezbaterii.

Abordarea textelor de bază – presupune combinarea perspectivelor hermeneutice și a celei contextuale. Recomandăm ca activitățile de învățare să se bazeze pe lucrul cu textul și să fie orientate înspre consolidarea deprinderilor de lectură, cu un accent pus pe ce înțeleg elevii din textul citit și pe felul în care interpretează și argumentează aceștia semnificațiile unui text în funcție de cele două perspective.